

TIL REGERINGEN

Diskussionsoplægget blev drøftet på Det Økonomiske Råds møde den 22. maj 2003. Det følgende er et resume af drøftelserne, delt op i to afsnit. Det første omhandler konjunktursituationen og den generelle økonomiske politik og det andet forskning, innovation og jobskabelse. Ud over bemærkningerne på mødet er der på siderne 305-332 skriftlige indlæg fra en række rådsmedlemmer.

Formandskabet noterede indledningsvis med tilfredshed, at diskussionsoplægget ikke var blevet omtalt i pressen forud for rådsmødet. Formandskabet annoncerede endvidere, at efterårets rapport forventes at indeholde specialanalyser omhandlende uddannelse.

Konjunktursituationen og den generelle økonomiske politik

Der var blandt medlemmerne generelt tilslutning til det overordnede konjunkturbillede, der er tegnet i redegørelsen. Der var dog flere medlemmer, der tillagde usikkerheden om konjunkturudviklingen større vægt, og flere mente, at billedet kunne vise sig at blive for optimistisk. Det blev fremført fra flere sider, at der i en periode har været en tendens til, at opsvinget er blevet udskudt seks til ni måneder.

Formanden for Landsorganisationen kunne tilslutte sig, at ledigheden sandsynligvis vil toppe i år, men han mente, at formandskabets vurdering af ledighedsfaldet næste år er for optimistisk. På den baggrund fandt han, at der er behov for en finanspolitisk lempelse. Det er afgørende, at beskæftigelsen fastholdes, også af hensyn til de langsigtede mål. Derimod var han enig i kritikken af skattestoppet, der rammer tilfældigt og giver store skattelettelser til de rigeste i samfundet. I forbindelse med diskussionen af valgfrihed i pensionsopsparingen fandt han, at formandskabet overser, at der er tale om forsikring i form af livsvarige ydelser til længst levende, og at friere valg vil indebære stigende omkostninger til markedsføring og administration.

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening fandt det især bekymrende, at de danske lønstigninger ligger over udlandets. Derfor ligger der et stort ansvar på parterne ved de kommende overenskomstforhandlinger, og et resultat, der indebærer længere ferie mv., vil ikke være samfundsøkonomisk forsvarligt. En anden problematisk udvikling er, at arbejdsstyrken faldt sidste år. Det kræver kraftige initiativer at imødegå denne udvikling, og her står indgreb mod efterlønsordningen centralt.

Finansministeriets departementschef var enig i, at der ikke er behov for en lempelse af finanspolitikken i den nuværende konjunktursituation. Han bemærkede, at ledighedsniveauet på nuværende tidspunkt er lavere, end da pinsepakken blev gennemført. Formålet med pinsepakken var bl.a. at stramme finanspolitikken for at undgå en overophedning af økonomien. Derimod var han ikke enig i kritikken af skattestoppet. Skattestoppet er effektivt til styring af udviklingen i de samlede udgifter, og der er ikke fremført et alternativ hertil. På længere sigt er et skattestop dog ikke hensigtsmæssigt ud fra fagøkonomiske betragtninger, og der må derfor findes et alternativ på længere sigt.

Formanden for Finansrådet ønskede en analyse af erhvervsstrukturen i Danmark og af, hvilken betydning det har, at dele af produktionen flytter til lavtlønslande som Kina. Han fandt endvidere, at skattestoppet har en disciplinerende effekt. På længere sigt er der imidlertid behov for en opblødning for ikke at forhindre oplagte reformer af skattesystemet som f.eks. en forenkling af aktieavancebeskatningen.

Formanden for Håndværksrådet påpegede, at byggeriet er gået ned i gear, og han mente, at der er behov for og plads til en finanspolitisk lempelse i form af byggepolitiske initiativer. Han fandt, at problemstillingerne vedrørende frit valg er interessante, men mente dog, at diskussionsoplægget undervurderer de omkostninger, der er forbundet med frit valg. Et eksempel på eksisterende begrænsninger på pensionsområdet er beløbsgrænsen for fradragsberettigede indbetalinger til pensionsordninger. Disse begrænsninger er især generende for erhvervsdrivende med svingende indkomster. Formanden for Håndværksrådet fandt det positivt, at der er sat fokus på

forskellene i erhvervenes risici og behovet for at udjævne de forskelle i omkostninger, det medfører. Han kunne derfor tilslutte sig tankerne om en fælles forsikringsordning. Helt tilsvarende vil det være rimeligt, at der indføres en fælles finansiering af f.eks. barselsdagpenge.

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef fandt, at prognosens fald i boligpriserne samtidig med en forventning om en forholdsvis kraftig stigning i det private forbrug er usædvanlig. Han mente endvidere, at formandskabets kritik af skattestoppet ikke tager højde for, at skattestoppet har vist sig at være et effektivt redskab til styring af de offentlige udgifter. Han var enig i diskussionsoplæggets betragtninger om at øge den enkelte mulighed for at få indflydelse på sin pensionsopsparing.

Repræsentanten for Dansk Industri fremhævede, at dansk industrieksport på trods af en betydelig forværring af lønkonkurrenceevnen har klaret sig godt i de senere år især på markeder, der ligger langt væk. Baggrunden for dette er bl.a. en høj produktivitetsvækst. Det er imidlertid ikke en strategi, man kan bruge på længere sigt, og derfor er det nødvendigt med lavere danske lønstigningstakter. Indberetninger vedrørende lønstigningerne i foråret tyder på, at lønstigningstakten er aftaget, men ikke tilstrækkeligt til at forhindre, at lønkonkurrenceevnen forværres. Der er behov for at øge arbejdsudbuddet, hvilket en afskaffelse af efterlønsordningen og en yderligere reduktion af marginalskatte kan bidrage til.

Formanden for Dansk Handel & Service mente, at der kan blive behov for en lempelse af finanspolitikken, hvis det private forbrug ikke udvikler sig så positivt, som prognosen indebærer. Det bør ske i form af strukturpolitiske tiltag, f.eks. en nedsættelse af marginalskatte. Han var enig med formandskabet i, at en anden sammensætning af skattenedsættelserne fra 2004 ville have haft større effekt på arbejdsudbuddet.

Præsidenten for Landbrugsraadet fandt det bekymrende, at Danmark har tabt lønkonkurrenceevne, hvilket bl.a. har betydet, at der er sket en outsourcing af en del af produktionen. Dansk økonomi nyder godt af den lave rente, men det er et

problem, at dollaren er blevet svækket. Han fandt, at skattesystemet bør indrettes mere fleksibelt, så det tager hensyn til de konjunkturudsving, landbruget er underlagt.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd fandt, at ledighedsudviklingen i prognosen er utroværdig, idet det kræver et helt specielt forløb i den sæsonmæssige udvikling. Desuden er kapacitetsudnyttelsen ikke så høj, som der lægges til grund for de finanspolitiske anbefalinger. I relation til vurderingen af behovet for midlertidige finanspolitiske lempelser fandt han, at sammenligningen af det nuværende ledighedsniveau med niveauet i 1998, da pinsepakken blev gennemført, ikke er retvisende. På daværende tidspunkt var udsigterne for den internationale konjunktur bedre, end de er i dag. Finanspolitikken bør derfor i den nuværende situation lempes midlertidigt i form af fremrykning af offentlige investeringer.

Finansministeriets departementschef replicerede, at han var enig i, at det bør tilstræbes, at offentlige investeringer foretages på tidspunkter, hvor der er ledig kapacitet, og han var derfor ikke afvisende over for tanken om i den aktuelle situation at fremrykke allerede planlagte offentlige investeringer. Hvorvidt man ville kalde en fremrykning af allerede besluttede projekter fra et år til et andet for aktiv finanspolitik, kan naturligvis altid diskuteres.

Formanden for Handel, Transport og Serviceerhvervene var enig i, at man ikke bør lempe finanspolitikken, som konjunkturerne ser ud i øjeblikket. Det er imidlertid vigtigt, at man er klar, hvis tingene udvikler sig dårligere end forventet. Han mente, at formandskabet har et for unuanceret syn på skattestoppet. Det har en disciplinerende virkning, men det kan dog ikke fastholdes i al fremtid.

Nationalbankdirektøren kvitterede for, at der var set nærmere på den tyske økonomi og tilføjede, at der formentlig vil gå endog meget lang tid, før der vil ske en fuld udligning af velstanden mellem de vestlige og østlige delstater. Det er i den aktuelle danske situation ikke hensigtsmæssigt med en finanspolitisk lempelse, da finanspolitikken ikke er velegnet til finjustering af den økonomiske udvikling. Vedrørende behovet

for at have en fælles dækning af invaliditetsrisici mellem forskellige faggrupper overser dette forslag, at der også er forskel på dødelighed mellem faggrupper. Disse to risici kan i nogle tilfælde tænkes at modvirke hinanden. Han understregede, at der under alle omstændigheder er tale om en meget kompleks problemstilling.

Den administrerende direktør for Kommunernes Landsforening mente, at der er behov for at se kritisk på indkomstoversførslerne, hvis stigningen i de offentlige udgifter skal begrænses. I den forbindelse bør man se på efterlønnen, idet førtidspensionssystemet kan tage sig af de nedslidte. Han støttede intentionerne bag skattestoppet, men det administreres for rigtigt. Det er ikke mindst vanskeligt at forstå, hvorfor skattestoppet hindrer forhøjelse eller indførelse af brugerbetaling.

Direktøren for Forbrugerrådet mente ikke, at analysen i diskussionsoplægget af sammenhængen mellem førsteårsydelsen og kontantprisen afdækker, hvad der betyder noget for kontantprisudviklingen, og han fandt ikke, at det i diskussionsoplægget er sandsynliggjort, at de afdragsfrie lån vil mindske omkostningerne for forbrugerne. Den rådgivning, der ydes i realkreditsektoren, er til tider mangelfuld, hvilket skaber problemer for forbrugerne. Begrænsninger i konkurrencen på pensionsområdet kan ikke kun tilskrives indenlandske forhold, men skyldes også de manglende muligheder for placering af pensionsopsparing i udlandet som følge af skattereglerne. Herudover efterlyste direktøren for Forbrugerrådet analyser af betydningen af konkurrenceforholdene for væksten.

En af de særligt sagkyndige, Ellen Andersen, kvitterede for beskrivelsen af sammenhængen mellem lønkonkurrencen og eksportudviklingen, men hun savnede stadig en klarere vurdering af betydningen af lønkonkurrenceevnen.

En af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen, konstaterede, at udviklingen i arbejdsstyrken spiller en afgørende rolle i den økonomiske politik. Derfor efterlyste han en nærmere redegørelse for og disaggregering af fremskrivningen af udviklingen i arbejdsudbuddet.

Formandskabet bemærkede, at der generelt er konsensus om de overordnede udsigter for dansk økonomi, men at flere medlemmer havde betonet usikkerheden i skønnene. Formandskabet havde også noteret sig, at uenigheden i vurderingen af ledighedsudviklingen drejer sig om udviklingen i løbet af i år og næste år og ikke om niveauet for ledigheden på lidt længere sigt. Der er således ingen, der forventer, at ledigheden vil ligge på et højt niveau gennem længere tid. Da ledighedsstigningen er begrænset og kun forventes at blive midlertidig, er der ikke behov for en finanspolitisk lempelse – bl.a. fordi finanspolitikens automatiske stabilisatorer i sig selv vil begrænse virkningerne af konjunkturafmatningen. I relation til diskussionen af skattestoppet er det vanskeligt at se, hvorfor der er behov for dette instrument, når målsætningen for udviklingen i de offentlige udgifter er helt klar. Skattestoppet har desuden den omkostning, at skattesystemet skævvrides. Vedrørende spørgsmålet om frit valg havde formandskabet bemærket, at der er enighed om, at der er fordele og ulemper ved frit valg. Frit valg på pensionsområdet skal ses i en bredere sammenhæng, hvor indretningen af velfærdsstaten og tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet er centrale elementer. Til spørgsmålet om de afdragsfrie lån svarede formandskabet, at forbrugerne allerede i dag har mulighed for at belåne friværdien i deres bolig. Formålet med den empiriske analyse i diskussionsoplægget er alene at undersøge, om afdragsstørrelsen har betydning for udviklingen i kontantpriserne.

Departementschefen for Finansministeriet og departementschefen for Økonomi- og Erhvervsministeriet replicerede i relation til skattestoppet, at det ikke er tilstrækkeligt at have et mål for de offentlige udgifter, men at det er nødvendigt at have et middel til at sikre opfyldelse af målsætningen. Det er således nødvendigt med en mekanisme, der sikrer den overordnede målopfyldelse, når der skal foretages prioriteringer mellem de forskellige offentlige udgiftsbehov.

Nationalbankdirektøren tilføjede, at det er vigtigt at have et instrument, der sikrer overholdelse af det samlede udgiftsmål, når beslutningerne i den offentlige sektor er decentraliseret.

Formandskabet svarede, at det ville være mere hensigtsmæssigt at anvende instrumenter, der retter sig direkte mod målene på udgiftsiden.

Forskning, innovation og jobskabelse

Formanden for Landsorganisationen erklærede sig enig med formandskabet i, at fokus i erhvervspolitikken bør være på rammebetingelserne for dansk erhvervsliv. Satsninger på bestemte brancher og regioner er problematiske, da det er vanskeligt at forudse, hvilke brancher og regioner der vil klare sig godt i fremtiden. Han fremførte, at betydningen af arbejdsstyrkens kvalifikationer for dynamikken i dansk økonomi ofte undervurderes. Danske virksomheder kommer aldrig til at konkurrere på lønnen, og derfor er en veluddannet arbejdsstyrke en af de rammebetingelser, der har størst betydning. Det er væsentligt at reducere barriererne for omstilling, så arbejdskraft og kapital kan frigøres til højproduktive virksomheders ekspansion. Formanden for LO var derfor enig med formandskabet i, at velfungerende arbejds- og kapitalmarkeder er vigtige. Han fandt, at der er et behov for øget offentlig støtte til forskning og udvikling, og de Godkendte Teknologiske Service-institutters (GTS-institutters) bevillinger bør genoprettes. Det offentlige skal være frontsoldater i forskningen. Der er behov for øget samspil mellem forskningsinstitutioner og virksomheder, men vidensspredningen må ikke blive skæv og kun være til fordel for større virksomheder. Han var enig i formandskabets opfattelse, at det er et problem kun at fokusere på nystartede virksomheder i iværksætterpolitikken. Innovation og udvikling af nye markeder er vigtig, uanset om det foregår i nye eller eksisterende virksomheder. Formanden for LO fandt, at formandskabets konklusioner vedrørende afskaffelse af efterlønnen er for håndfaste i lyset af, at mange personer på efterløn har ringe beskæftigelsesmuligheder og dermed ikke udgør en betydelig arbejdskraftressource. Formandskabets analyser indfanger ifølge formanden for LO heller ikke i tilstrækkelig omfang virkningen af efterlønsreformen.

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening konstaterede, at formandskabets analyser dokumenterer, at efterlønsordningen

er en velfærdsordning. Han fandt, at der er alt for mange sejlivede myter om “de svage ældre” på arbejdsmarkedet. Lige som i den øvrige del af befolkningen er der også blandt ældre nogle, der har vanskeligt ved at holde fast i arbejdsmarkedet. Kendsgerningen er, at ældre tegner sig for en stigende del af beskæftigelsen. Ældre medarbejdere fyres ikke som de første, når virksomhederne skærer ned. Langt de fleste ældre er tilfredse med deres arbejdsliv. Han fremførte, at der ikke er gode argumenter for efterlønsordningen, og DA deler formandskabets ønske om afskaffelse af efterlønnen. Han bemærkede, at et dynamisk arbejdsmarked er vigtigt for at sikre optimal udnyttelse af arbejdskraften. Han fandt, at mere end 40 års uafbrudt vækst i den offentlige beskæftigelse viser, at den offentlige beskæftigelse ikke kun er blevet brugt til at udglatte konjunkturerne. Med flere ældre og en nedadgående arbejdsstyrke stiller det øgede krav til effektiviteten i den offentlige sektor i fremtiden.

Finansministeriets departementschef kvitterede for analyserne i kapitel III og IV af dynamikken på arbejdsmarkedet. Der kan findes megen nyttig information ved læsning af disse kapitler. Han opfattede det som problematisk, at Finansministeriet efterhånden er de eneste, der kan læse Barcelona-erklæringen korrekt. Erklæringen indeholder ikke et eksplicit mål for Danmarks samlede forskningsindsats på 3 pct. af BNP inden 2010 og heller ikke en målsætning om, at den offentlige sektors andel skal udgøre en tredjedel. Han påpegede, at det generelt er problematisk at fokusere på et udgiftsmål, når der opstilles mål for forskningsindsatsen. En ensidig fokusering på udgiftsiden sikrer ikke de rigtige incitamenter. Der skal tværtimod ses på kvaliteten af den udførte forskning, og hvorvidt offentlig forskning fortrænger privat forskning. I den forbindelse savnede han en analyse af, hvilke særlige forhold der gør sig gældende for små lande som Danmark i udformningen af forskningspolitikken.

Formanden for Finansrådet konstaterede indledningsvis, at hvis offentlig støtte fortrænger private initiativer i erhvervslivet, skal støtten fjernes, og han fandt det befriende, at formandskabet stiller spørgsmålstejn ved værdien af støtte til iværksættere og VækstFonden. Han erklærede sig enig i, at

erhvervspolitikken ikke skal detailstyres, og at rammebetingelserne i stedet bør styrkes. Han pegede i den forbindelse på, at skattesystemet hverken animerer til opsparing eller til at påtage sig risiko. Endvidere afholder de uoverskuelige skatteregler på aktieområdet i dag mange mindre potentielle investorer fra at investere i små og nye virksomheder. Formanden for Finansrådet undrede sig over, at formandskabet ikke omtaler muligheden for at indføre virksomhedspank som et finansieringsinstrument. Med hensyn til afvejningen mellem iværksætterhensyn og kreditorbeskyttelse understregede formanden, at det er tale om en hårfin balance, og at der ikke umiddelbart er noget, der tilsiger, at vilkårene i Danmark skal lempes. Han henviste i den forbindelse til en tendens til strammere betingelser for gældssanering i USA.

Formanden for Håndværksrådet satte pris på de spændende kapitler om viden og innovation; begreber der er særligt afgørende for små og mellemstore virksomheder. Han fremhævede, at rådgivning giver en større sandsynlighed for, at iværksættere får succes. Det offentlige løfter på dette område en vigtig opgave, der ikke kan løses af private virksomheder. I forbindelse med GTS-institutterne udtrykte han bekymring for den faldende offentlige medfinansiering, da GTS-institutterne er gode til at nå ud til virksomhederne. Institutterne betjener over 200.000 virksomheder, og denne opgave kan og skal universiteterne ikke løfte. Formanden erklærede sig enig i diskussionsoplæggets konklusioner vedrørende universiteternes samarbejde med erhvervslivet. Samarbejdet må ikke skævvride videnspredningen eller resultere i uhensigtsmæssige valg af forskningsemner. Universiteterne skal derimod primært satse på kvalitet i uddannelsen af den arbejdskraft, som virksomhederne efterspørger. Endvidere blev det nævnt, at der findes flere analyser af effekter af isbryderordningen. Analyserne viser, at mange ansatte under disse ordninger efterfølgende har fået ansættelse i de pågældende virksomheder, og at initiativerne har medvirket til større innovation. I forbindelse med diskussionsoplæggets påpegning af det underudviklede danske venturemarked fremhævede han, at den danske pensionsbranche er en for svag spiller i dette marked.

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef fandt, at diskussionsoplægget behandler vigtige politikområder. Han var enig i behovet for gode rammevilkår i erhvervs- og forskningspolitikken. Med hensyn til patentering fandt han, at selvom der kan findes teoretiske argumenter for, at offentlig forskning generelt skal stilles gratis til rådighed, er der i den virkelige verden en lang række forhold, der indebærer, at forskningsresultater skal patenteres. I diskussionsoplægget bliver der sat spørgsmålstejn ved sammenhængen mellem antallet af iværksættere og økonomisk vækst. Den store usikkerhed om dette spørgsmål er da også begrundelsen for, at regeringen ikke giver direkte støtte til iværksættere, men derimod satser på gode rammevilkår. Diskussionsoplæggets analyse af venturemarkedet giver et godt overblik over området, og han var enig i, at en for ensidig fokusering på det privatøkonomiske afkast vil være problematisk i VækstFondens virke. Fonden har imidlertid til opgave at finde en passende balance mellem privat- og samfundsøkonomisk afkast, og derfor er risikoen for fortrængning af privat kapital på venturemarkedet begrænset. Han påpegede samtidig, at Danmarks svage placering i internationale sammenligninger af venturemarkedet betyder, at VækstFonden også fremadrettet har en vigtig rolle at spille. Han så gerne, at der kommer nye aktører på venturemarkedet som eksempelvis pensionskasserne.

Repræsentanten for Dansk Industri understregede, at Danmark bør leve op til Barcelona-erklæringens mål – selvom der muligvis er uklarhed om den specifikke fortolkning – og han var meget tilfreds med, at formandskabet anbefaler, at Danmark skal øge de offentlige investeringer i forskning og udvikling. Den danske erhvervsstruktur med mange små og mellemstore virksomheder tilsiger, at Danmark skal bruge mere på offentlig FoU end mange andre lande. Han havde gerne set en påpegning af behovet for flere højtuddannede inden for områderne natur og teknik. Han delte ikke formandskabets bekymring vedrørende en mulig skævvridning af den offentlige forskning som konsekvens af privat og offentlig samspil på forskningsområdet. Endvidere mente repræsentanten for DI, at patentering af offentlige forskningsresultater kan være med til at finansiere det efterspurgte løft i forskningen. Han tilsluttede sig betragtningerne vedrørende støtte til GTS-

institutterne og støttede også forslaget om en mindre restriktiv udgave af 150 pct.'s fradragsordningen for virksomheders køb af offentlig forskning.

Formanden for Dansk Handel & Service takkede for, at temaet forskning og innovation var taget op, og han var enig med formandskabet i, at viden er en afgørende konkurrenceparameter med hensyn til at tiltrække nye virksomheder og opnå økonomisk vækst. Den høje danske marginalskat er en skat på viden og dermed et problem med hensyn til at sikre fremtidig vækst. Han var enig i, at bl.a. den danske erhvervsstruktur gør, at der er behov for offentlig støtte til forskning og udvikling. Om niveauet for den offentlige støtte skal være Barcelona-erklæringens ca. 1 pct. er dog uklart. Formanden for Dansk Handel & Service fandt, at der er for ringe viden om betydningen af viden i servicesektoren, hvorfor formandskabets konklusioner hviler på et usikkert grundlag. Han betonedede, at den statistiske dækning af forskning og udvikling er rettet mod industri og store virksomheder og derfor overser, at megen innovation finder sted inden for vidensservice. På den baggrund delte han ikke formandskabets opfattelse, at forskning og udvikling primært finder sted i fremstillingserhvervene. Formanden for Dansk Handel & Service kunne tilslutte sig vurderingen, at rammevilkårene er vigtige for nuværende og fremtidige virksomheder, og at erhvervspolitikken ikke bør støtte skrantende brancher. Han mente, at rammevilkårene for "videniværksættere" bør have større fokus. Specielt blev det fremført, at skattereglerne i Danmark afholder internationale "videniværksættere" fra at starte op. Formanden fremhævede, at konkurslovgivningen ikke bør forhindre iværksætteren i at genstarte. Derfor bør konkurslovgivningen gøres mere lempelig og tilpasses i retning af engelske og amerikanske forhold. Han fandt også, at en mere professionel rådgivning vil lette problemerne med konkurser. I den forbindelse henviste han til et forslag fra Dansk Handel & Service om at udlicitere erhvervs-servicen, som man har gjort i England.

Præsidenten for Landbrugsraadet kvitterede for et godt diskussionsoplæg. Han understregede betydningen af et dynamisk og fleksibelt arbejdsmarked og nævnte Tyskland som et skræmmeeksempel. Præsidenten påpegede vigtigheden af

offentlige investeringer i forskning og udvikling. Han mente, at offentligt-privat samspil er vigtigt for at sikre, at den skabte viden bliver formidlet for at komme små, mellemstore og store virksomheder til gode og dermed sikre værditilvækst i dansk økonomi. Det gælder blandt andet samspillet mellem universiteter, sektorforskningsinstitutioner og teknologisk service, da det sikrer, at den anvendelsesorienterede forskning kommer i højsædet.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd gjorde opmærksom på, at Barcelona-erklæringen opstiller det mål, at forskningsindsatsen i EU skal nærme sig 3 pct. af BNP inden 2010. Denne målsætning er da også langt mere realistisk end en tidligere topmødebeslutning fra Lissabon. Han fandt diskussionsoplæggets mange analyser prisværdige, fordi de giver et godt grundlag for politiske beslutninger. Der findes alt for mange eksempler på politiske beslutninger, der bliver truffet uden et reelt beslutningsgrundlag. Han ønskede, at denne tradition for analyse kunne brede sig fra Finansministeriet og Det Økonomiske Råd til flere ministerier. Med hensyn til forskning og udvikling skal der også fokuseres på udbudssiden. For at kunne opfylde eventuelle målsætninger om øget forskning er det nødvendigt at øge optaget på forskeruddannelser. En sådan opprioritering vil være samfundsøkonomisk hensigtsmæssig. Endvidere er det nødvendigt, at politikerne forsøger at rådgive unge mennesker om, hvilke faglige områder de skal uddanne og specialisere sig inden for.

Formanden for Handel, Transport og Serviceerhvervene gjorde det klart, at spørgsmålet om patentering af resultater af offentlig forskning ikke er så enkelt, som det fremstilles af formandskabet. Danske offentlige forskningsresultater skal ikke foræres væk, og danske virksomheder bør have en forrang med hensyn til anvendelse af resultater af offentlig forskning. Formanden fremhævede nødvendigheden af øget offentligt og privat samspil på forskningsområdet. Det er dog vigtigt at undgå en skæv vidensspredning i retning af, at store virksomheder lægger beslag på offentlige ressourcer på bekostning af de små og mellemstore virksomheder. Han understregede, at det er vigtigt at have instrumenter, der sikrer, at viden spredes til små og mellemstore virksomheder, hvis ressourcer ikke rækker

til deltagelse i offentligt-privat samspil.

Miljøministeriets departementschef takkede for et spændende diskussionsoplæg. Det er centralt at beskæftige sig med forskning og udvikling. Man skal imidlertid ikke fokusere for meget på kvantitative mål for den samlede ressourceindsats, da sammensætningen af og strukturen i indsatsen er vigtig i lyset af de mange små og mellemstore virksomheder. Han fremhævede, at der allerede er igangsat mange reformer på forskningsområdet, især reform af universiteter, sektorforskningen og forskningsrådssystemet. Dette skal skabe en samlet og central kvalitetsbedømmelse, som sammen med konkurrence om forskningsmidlerne skal bidrage til at sikre kvalitet. Han savnede nogle betragtninger i diskussionsoplægget om sektorforskningen, der blandt andet har til opgave at formidle viden til erhvervene og uddanne kandidater. Afslutningsvis fremhævede han, at kvaliteten af ydelserne fra GTS-institutterne ikke nødvendigvis behøver at være forbundet med størrelsen af den offentlige støtte. Evnen til at forstå produktionsleddet i virksomhederne er det centrale.

Nationalbankdirektøren påpegede i sine kommentarer til formandskabets analyser, at det er problematisk at sammenligne udgifter til forskning og udvikling på tværs af lande. Det afgørende er, hvilken effekt forskning og udvikling har på den økonomiske udvikling i de enkelte lande. Det samme gør sig gældende for omfanget af venturekapital. Da der er stor usikkerhed om, hvilket niveau der er mest hensigtsmæssigt, er det problematisk at opstille præcise målsætninger.

Direktøren for Forbrugerrådet repræsenterede så med bekymring på den lave offentlige forskningsindsats. Stagnationen i de offentlige bevillinger rammer bl.a. forskningen i "bløde" områder som miljø og fødevarerikkerhed, der er tæt på befolkningens hverdag. Dette kan resultere i manglende folkelig opbakning til forskning generelt.

En af de særligt sagkyndige, Ellen Andersen, fandt, at kapitlerne om jobskabelse og arbejdskraftens mobilitet indeholder mange spændende empiriske analyser. En del af disse analyser finder allerede kendte resultater, mens andre fører til

ny information. Som eksempler nævnte hun den markante mobilitet i landbruget og den høje mobilitet blandt personer med lang videregående uddannelse. Hun savnede imidlertid kommentarer til de uventede resultater.

En af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen, mente, at der ikke er voldsom belæg for, at niveauet for forskning skal være meget større end det aktuelle niveau, og var kritisk over for, at produktivitetsudviklingen ikke var beskrevet mere nuanceret. Han savnede bl.a. en diskussion af udviklingen i bytteforholdet, idet det ikke nødvendigvis er lykken at være i brancher med stor produktivitsfremgang, hvis de relative priser udvikler sig i modsat retning som konsekvens af konkurrence fra udlandet. Han påpegede endvidere, at forskning og udvikling bidrager til produktdifferentiering, som kan betyde, at virksomheder konkurrerer mindre med hinanden. Han fandt det derimod prisværdigt, at analyserne i diskussionsoplægget er med til at skyde myter ned, fordi det er ikke muligt at udpege fremtidens vinderbrancher med en smart erhvervs politik.

Formandskabet hæftede sig ved, at vigtigheden af emnerne forskning, innovation og jobskabelse var blevet betonet af rådsmedlemmerne. Formandskabet understregede, at rammerne på disse områder er afgørende, idet det ikke direkte er muligt at styre udviklingen i erhvervslivet. Succes i visse brancher eller regioner kan konstateres efterfølgende, men er svær at fremkalde gennem erhvervs politikken. Derimod er f.eks. rådgivning af betydning for små og nye virksomheder, og muligheder for samarbejde med forskningsinstitutioner kan være af betydning for større virksomheder. Formandskabet fremhævede, at det samlede niveau for FoU og de offentlige investeringer i forskning er under det optimale. Det er problematisk i en verden, hvor den internationale konkurrence er stadig stigende, og hvor det er vigtigt at være et skridt foran. Formandskabet gjorde opmærksom på, at Barcelona-erklæringens mål ikke er formuleret som et eksplicit krav i diskussionsoplægget. Men hensyn til behovet for at øge forskningsomfanget i Danmark påpegede formandskabet, at forskningskapaciteten på kort sigt er fast, så det er nødvendigt at øge kapaciteten, før omfanget af forskning kan stige. Derfor er det vigtigt med langsigtet planlægning på dette område. I denne

sammenhæng er forskeruddannelserne centrale. Med hensyn til forskning er der ikke noget substitut for kvalitet. Den internationale konkurrence på området er hård, hvilket trækker i regning af at sikre kvaliteten. Med hensyn til patentering af offentlige forskningsresultater er der både argumenter for og imod, men som hovedregel skal offentlige forskningsresultater være frit tilgængelige. Afslutningsvis pegede formandskabet på, at analyserne i diskussionsoplægget viser, at arbejdskraftens kvalifikationer er centrale for bl.a. jobskabelse. Formandskabet henviste i den sammenhæng til, at næste rapport vil indeholde analyser af uddannelsessystemet.

Finansministeriets departementschef påpegede, at ministeriet på ingen måde er forskningsfjendsk, men at rigide procentmål ikke er hensigtsmæssige i en diskussion af fremtidens forskningspolitik.

København, den 28. maj 2003

Torben M. Andersen Jørgen B. Mortensen Søren Bo Nielsen

